

Cartage i Roma a Ibèria

(219 a. J.-C.)

per J. B. XURIGUERA

«No podem dubtar que Espanya hagi estat, en els temps antics, molt més poblada que no pas avui. És impossible comparar amb xifres la població d'altres temps amb la població actual.» Així s'expressa l'historiador francès Le Bas en el detingut estudi que dedica a la *Història Romana* de Titus-Livi (1).

I més endavant afegeix: «(...) la població d'Espanya en aquesta època era considerable. Havia de trobar-se, tanmateix, ben premsada damunt d'aquesta terra avui mig deserta».

Montesquieu (segle XVIIIe), s'aventura a llençar una idea concreta: «Després d'un càlcul tan exacte com és possible de fer en aquesta mena de coses, he trobat que hi ha tot just a la terra la desena part dels homes que hi havia en els temps antics. El que hi ha d'esbalaïdor, és que segueix despoblant-se encara cada dia; i si això continua, en deu segles la terra no serà sinó un desert» (2).

A la nostra península, doncs, hi vivia ara fa 2.178 anys un nombre bigarrat de pobles. En podríem comptar prop de cinquanta ben definits.

Durant anys i anys, tota la península estigué sotmesa a les guerres més cruentes, guerres de conquesta, de domini i de rapinya; de vegades d'extermini. Els exèrcits cartaginesos i romans, els quals es disputaven tota la península de mar a mar, sotmetien i obligaven a l'obediència els pobles aguerrits de les Espanyes. Però, aquests, es tornaven a aixecar i es llançaven de nou a la lluita i al sacrifici, cada vegada que es veien sols i es podien refer de l'escomesa passada.

Les dues rivals, Cartage i Roma, nodrien en gran part llurs forces amb soldats del país i, centenars de vegades, aquells pobles veïns es trobaven lluitant a mort, els uns contra els altres, sota senyeres estranyes.

No per això guanyaren cap consideració ni cap prova d'agraïment. Quan no mostraven una completa submissió eren passats, les

(1) París, Dubouchet, 1839.

(2) *Lettres Persanes*, Llettra CXII. (Creiem inútil afegir que en dos cents anys les coses han canviat, tanmateix.)

ciutats i els homes (i amb ells tota la població), a sang i a foc. I això es pot dir dels cartaginesos i dels romans. La guerra només coneixia la llei del vencedor. I tota la península era un teatre encès on es disputava el poderiu de les dues ciutats enemigues.

La segona guerra Púnica començà amb el setge de Sagunt, el 219 a. J.-C. Anibal, de pas cap a Roma (on no havia d'entrar mai, per una ironia del destí), desembarcà a Gadir i travessà la península sotmetent els olcades, els vacceans i els carpetans. Més enllà de l'Ebre, féu la guerra als pobles que ocupaven la terra que més endavant havia d'anomenar-se Catalunya: ilergetes, ausetans i lacetans, en primer lloc.

Abans de passar els Pirineus deixà dos exèrcits per a guardar el passatge i mantenir sotmesa la península. Dos germans seus els manaven: Asdrúbal i Magó.

Al costat d'aquests, altres generals s'il·lustraren durant els divuit anys que durà la guerra. Asdrúbal, fill de Giscó, fou el més remarcable dels generals cartaginesos durant aquell període, després dels Barca. Roma, per la seva part, hi envià els dos germans Publi i Gneus Escipió, els quals havien de morir durant aquella lluita, en un espai de 29 dies. Un fill del primer, que només comptava 24 anys, portà a la seva república dies plens de glòria. Sabé vèncer i fer-se obeir, i usà per a arribar a aquest resultat la força i també l'afalac i la dolcesa.

Foren nombrosos els pobles que s'aixecaren en armes contra els cartaginesos i els romans. Els que tingueren, però, un relleu preponderant, foren els ilergetes, els lacetans, els celtibers, els carpetans, els vacceans i els numantins. És així com els veiem manifestar-se i com apareixen, a grans trets, per ordre cronològic.

Les dues Espanyes, la Citerior (el Nord) i la Ulterior (el Sud), foren una fornal encesa. Les poques dades que ens poden servir de referència sobre aquells temps remots, ens donen un nombre crescutíssim de batalles, en moltes de les quals els soldats morts passaven de quinze mil. Si pensem que un període de cinc o sis llustres és relativament petit per a veure la pèrdua de diversos

(Continúa en

(Continuación de la pág. 4)

centenars de milers d'homes, comprendrem fàcilment la terrible fúria que s'abaté damunt la península en l'època en què Roma i Cartage foren més potents i més fortes que mai.

Finalment Escipió, el futur vencedor d'Anibal a Zama, foragitava els cartaginesos de la península l'any 14 de la segona guerra Púnica, cinc anys després de la seva arribada.

Es corrent anomenar avui Ibèria a tota la península, com si aquest mot pogués designar la diversitat de pobles que allí s'hi

enclouen. En realitat, els ibers entraren a Catalunya uns dos mil anys a J.-C. i s'establiren per tota la costa de Llevant i del Sud. Hi han raons per a creure que llur perllongada permanència en aquests indrets, imprimiren, tan en els habitants com en el mateix país, caràcters inconfusibles que ja no podrien esborrar-se.

Els prestigiosos historiadors Bosch Gimpera i Ferran Soldevila s'inclinen a comprendre a dins de l'Etnos Ibèrica els actuals països de llengua catalana. Els romans mateixos usaven rarament el nom d'Ibèria per a designar tota la península. Preferien el d'Hispania o, millor encara, Hispanies.